

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

44. C. Lælius & P. Africanus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

tum, orationisque formis, quas vocant *εξήματα*. Non verisimile est quam sit in utroque genere creber, & distinctus Carus: & id quidem licet ex ijs, quæ supersunt fragmentis agnosce-
re. Quæ gravitas in eius oratione apud Liviū? (quam nos suo loco reddemus) quis spiritus in Apophthegmatis? cum inuectus in Pop. Ro. prodigalitatē, & ignaviam dixit?
(Quam difficile est, verba facere ventri atres non habenti.) (Et illud) (omnes viri vxoribus imperant, nos omnibus viris, nobis vxores.)
Quid cum censuram petens inter blandientes populo competitorē vnū verbum effatus, (Quiritēs eligitē me, vobis opus est severo medico, & magna purgatione.) Non poterat hic animus non esse aptum eloquentiæ solum. Cum Carone fuerunt grandiores natu (C. Flaminius, C. Varro, Q. Maximus, Quintus Metellus, P. Lentulus, P. Crassus, &c.

N. N.

a Accuratissimum hoc opus fuisse testatur Dion. Halicarnass. Criticus. *περί τῶν κἀτων ὄρων γινελογίας τῶν ἐν ἰταλίᾳ πόλεων, ἐπιμειδισατὰ συναγαγόν, sed hoc ad laudem potius historia, quam eloquentia.* b. Ideo dictus à plerisque Demosthenes τῶν ἰ κἀτωνων πολεμῶν ἀπο τοῦ λόγου δύναμις ἠὲ βίτη: ἢ, Ρομάϊοι ἀυτὸν οἰ πολεμῶν ἀμωσὶ δὴν προηγόρευον.

Q. Fabius Pictor.

CAPVT XLIII.

Quintus Fabius Pictor inter eloquentes à Cicerone numeratur in Bruto. fuit & iuris, & literarum, & antiquitatis bene peritus. Hic ipse est Historicus, siue Annalium scriptor Romanorum, omnium historiae conditorū antiquissimus, quem Cinæus, Calphurnius, Dionysius, Liviū, cæteri que alij in multis sequuti sunt, eoque etiā subinde illum in suis operibus citant.

a Huius testimonis sapē videtur Dionys. Halicarnassensis, & antiquissimum, atque accuratiss. scriptorem nominat.

C. Laelius, & P. Africanus.

CAPVT XLIV.

Caius Laelius, & P. Africanus fuerunt

imprimis eloquentes, quorum extabant Ciceronis temporibus orationes, ex quibus existimari de ingenij oratorum potest. Et quanquam ea fuit opinio, vt plurimum tribueretur ambobus, dicendi tamen laus est in Lælio illustrior. At oratio Lælij de collegis non est melior, quàm de multis, quàm voles Scipionis: non quod illa Lælij quicquam sit dulcius, aut quod de religione dici possit augustius, sed tamen multo horridior, & vetustior ille, quàm Scipio: & cum sint in dicendo variæ voluntates, delectare magis antiquitate videtur, & lubenter verbis etiam vt paulò magis prisca Lælius, (Sed est mos hominum, vt nolint eundem pluribus rebus excellere.) Nam vt ex bellica laude aspirare ad Africanum nemo potest, in qua ipsa egregium Viriati bello reperimus fuisse Lælium, sic ingenij, literarum, eloquentiæ, sapientiæ denique, etsi vtrique primas, priores tamen libenter deferunt Lælio. Hæc Cicero. Cæterum P. Scipionis, quo

Ciceronis de eloquentia Scipionis, & Lælij iudicium.

Scipionis propria in vultu, & oratione maiestas.

Valer. Maxim. l. 2.

eminentior fortuna, & excelsior animus, sic etiam illustrior eloquentia visa est: Accedebat maiestas ad miraculum vsque magna, vt cuius aspectum sæuiter latrones in villa Linternina cum offendissent, tanquam Deum coluerunt. Nam postes Ianuæ, velut religiosissimam aram, sanctumque templum venerari, cupidè Scipionis dextram apprehenderunt, ac diu osculati positis ante vestibulum donis, quæ Deorum immortalium numini consecrari solent, læti quia Scipionem vidisse contigisset, ad lares proprios reuertebant. Quid hoc fructu maiestatis excelsus? quid etiam iucundius? hostis iram admiratione sui placuit: spectaculo præsentis suæ latronum gestientes oculos obtufofecit. Delapsa cælo sidera hominibus, si se offerant, venerationis amplius non recipient. Quid cum M. Nænius Tribunus plebis accusaret eum ad populum, qua oratione respondit. Memoria (inquit) Quiritēs repero diem esse hodiernum, quo Annibalem Pœnum, imperio nostro inimicissimum, magno imperio vici in terra Africa, pacemque & victoriam vobis peperit insperabilem. Non igitur sumus aduersus Deos ingrati, & censo relinquamus nebulonem hunc, eam usque nunc protinus Ioui optimo max. gratulatum.) Id cum dixisset, auertit, & ire in Capitolium cœpit, tum concio vniuersa, quæ ad sententiam de Scipione ferendam venerat, relicto Tribuno Scipionem in Capitolium comitata: atque inde ad ædes eius cum lætitia,

Gell. noct. Attic. l. 1. cap. 18.

D

tia,

ria, & gratulatione solempni prosequuta est. Quid hac eloquentia magnificentius?

inanes, veruntamen nondum tritis nostrorum hominum auribus, nec erudita ciuitate tolerabiles.

Seruius Galba.

N. N.

CAPVT XLV.

Galba oratoru ingenium inuenimus, & oratoris furor.

VT in Lelio elegantia, maiestas in Scipione, sic vis in Seruio Galba mirabilis extitit. Testis illa nobilissima causa, quam pro socijs grauisime, vehementissimeque egit, in qua vnum quasi comperdinatus, medium diem, totum in consideranda causa componendaque posuit: & cum cognitionis dies esset, & Rutilius rogatu sociorum, domum ad Galbam mane venisset, vt eum admoneret, & ad dicendi tempus adduceret, vsque ille quoad ei nuntiatum esset, consules descendisse, omnibus exclusis commentatus est in quadam teftudine cum seruis literatis, quibus aliud distate eodem tempore solitus erat. Interim cum ei nuntiatum esset tempus esse, exiisse in aedes ferunt eo colore, & ijs oculis, vt egisse causam non commentatum putares. Addebant scriptores illos male mulctatos exiisse cum Galba, ex quo significabatur, illum, non in agendo solum, sed etiam in meditando vehementem, atque incensum fuisse. Itaque cum fortasse vis, non ingenij solum, sed etiam animi naturalis quidam dolor dicentem incendebat, efficiebatque, vt incitata, & grauis, & vehemens esset oratio. Dein cum otiosus stylum prehenderat, motusque omnis animi, tanquam ventus hominem defecerat, staccesebat oratio. Cicero in Bruto.

Signum quodam dialogus, vt Hierodoti, & Marcellini verborum.

a. Impleraque admirationi fuerunt apud veteres, qua hominibus, ad elegantiora certatim desuuentibus fiunt contemptui: Ne scio quid maius nascitur illade.

Tiberius Gracchus, & Caius Carbo.

CAPVT XLVII.

VT inam in Tiberio Graccho, Caioque Carbone, talis mens ad remp. bene gerendam fuisset, quale ingenium ad bene dicendum fuit. Profecto nemo his viris gloria praestitisset, sed eorum alter propter turbulentissimum tribunatum (ad quem ex inuidia foederis Numantini bonis iratus accesserat) ab ipsa rep. est interfectus. Alter propter perpetuam in populari ratione lenitatem morte voluntaria, se a seueritate iudicum vindicauit. Sed fuit uterque summus orator, atque hoc memoria patrii teste dicimus. Nam & Carbonis, & Gracchi habemus orationes nondum satis splendidas verbis, sed acutas, prudentiaque plenissimas. Fuit Gracchus diligentia Corneliae matris a puero doctus, & Graecis literis eruditus. Nam semper habuit exquisitos ex Graecia magistros, inter eos iam adolescens Diophantem Myrleanum Graeciae temporibus illis disertissimum: sed & breue tempus ingenij augendi, & declarandi fuit.

Curio.

N. N.

CAPVT XLVI.

Cicero in maiore Curione iudicium.

Curio fuit eiusdem aetatis fere, sane illustris orator, cuius de ingenio, ex orationibus eius existimari potest. Sunt enim, & aliae, & pro Seruio Fulvio de incestu nobilis oratio, nobis quidem pueris, haec omnium optime putabatur, quae vix iam comparent in hac turba nonorum voluminum: (addit) atqui haec de incestu oratio, puerilis est locis multis, de amore, de tormentis, de rumore, loci sane

a. Notat Plutarchus in Gracchiis eum fuisse ἡγεταματικόν, ἡραγωγὸν ὄντος, ἢ ὅτι τὴν λέξιν, ἢ δαγόν, & ἡραγωγικαίον ἀπέλας. Sedatum, & nitens, in miseratione excianda summum artificem, ditione suauem, purum, & exquisitè elaboratum.

Caius.